

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



واحد شیراز
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
گرایش: حقوق خصوصی

عنوان

تأثیر قرارهای قاطع دعوی بر اطاله دادرسی

توسط

عباس حبیب پور

دکتر محمد امامی

اساتید مشاور
دکتر پرویز عامری
دکتر عباس منصورآبادی

آبانماه ۱۳۸۷

به نام خدا

اظهارنامه

اینجانب عباس حبیب پور (۸۴۶۹۹) دانشجوی رشته حقوق گرایش خصوصی اظهار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

تقدیم به

همسر عزیز و مهربانم که موفقیت‌های زندگی‌ام را
مدیون حمایت‌ها و تشویق‌های وی می‌دانم.

سپاسگزاری

با سپاس و تشکر از تمام کسانی که با راهنمایی و ارشادات خود مرا در انجام این تحقیق یاری نمودند بویژه از استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر محمد امامی و اساتید مشاور آقایان پرویز عامری و عباس منصورآبادی و همچنین جناب آقای احمد محمدنژاد ریاست محترم دادگستری فسا و کارمندان ایشان و کارمندان دادگاه عمومی بخش شیبکوه، که نهایت همکاری را در جمع آوری آمار و بررسی پرونده‌ها به بنده داشتند.

چکیده

تأثیر قرارهای قاطع دعوی بر اطاله دادرسی

به وسیله‌ی:

عباس حبیب پور

معضل طولانی شدن حل اختلافات در محاکم قضایی مختص به زمان و مکان خاصی نیست. اطاله دادرسی در سیستمهای حقوقی دنیا يك امر منفی بوده و اصل سرعت در دادرسی به عنوان یکی از اصول شناخته شده است.

در کشور ما نیز از زمان تشکیل سازمان جدید دادگستری اطاله دادرسی همیشه به عنوان يك مشکل مطرح بوده است. حقوقدانان کشورمان تحقیقات و تلاشهای زیادی جهت رفع این مشکل نموده اند. قانونگذار نیز با تغییر در ساختار دستگاه قضایی و قوانین آیین دادرسی بدنبال حل معضل اطاله دادرسی بوده است.

با بررسی آمار عملکرد محاکم به این نتیجه می‌رسیم که بخش عمده‌ای از آرا محاکم به صورت قرارهای قاطع دعوی صادر گردیده است. صدور قرارهای قاطع دعوی که شامل قرار ابطال دادخواست، قرار رد دادخواست، قرار رد درخواست، قرار رد دعوی، قرار عدم استماع دعوی و قرار سقوط دعوی می‌باشند موجب خروج پرونده‌ها از دادگاه بدون ورود در ماهیت دعوی می‌شوند.

قانونگذار جهت برقراری نظم و عدم تراکم پرونده‌ها در محاکم و الزام اصحاب دعوی به رعایت تشریفات دادرسی قرارهای قاطع دعوی را وضع نموده است. قرارهای قاطع دعوی گرچه دارای ویژگیها و خصوصیات مشترک زیادی هستند ولیکن از نظر آثار حقوقی و جهات صدور با یکدیگر تفاوت دارند.

جهت مشخص نمودن تأثیر قرارهای قاطع دعوی بر اطاله دادرسی به بررسی مفهوم و آثار و جهات صدور این قرارها می‌پردازیم و از بعد عملی به بررسی آمار محاکم دادگاه عمومی شهرستان فسا به عنوان يك واحد قضایی

بزرگ استان فارس و دادگاه عمومی شیبکوه به عنوان يك واحد قضايي كوچك مي‌پردازيم. با استخراج آمار تجزيه و تحليل آن مي‌توانيم نتيجه بگيريم كه قرارهاي قاطع دعوي اگر بطور صحيح و قانوني صادر گردند به علت اينكه مانع ورود پرونده‌هاي ناقص به دادگاه و خروج پرونده‌هاي بلا تکليف از دادگاه و الزام اصحاب دعوي به رعايت تشریفات دادرسي مي‌گردند تأثیر مثبتی بر کاهش اطاله دادرسي و تراکم کار محاکم دارند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
	فصل اول: کلیات
۶	مبحث اول: تاریخچه قرارهای قاطع دعوی
۱۰	مبحث دوم: تعریف اطاله دادرسی
	گفتار اول- تعریف لغوی «اطاله» و
۱۰	«دادرسی»
۱۰	بند اول- اطاله
۱۰	بند دوم- دادرسی
	گفتار دوم: تعریف حقوقی «اطاله» و
۱۱	«دادرسی»
	مبحث سوم: جایگاه قرارهای قاطع دعوا در بین
۱۵	تصمیمات دادگاه
۱۶	گفتار اول: تصمیمات اداری دادگاه
۱۸	گفتار دوم: تصمیمات قضایی
۱۸	بند اول- حکم:
۲۰	بند دوم- قرار دادگاه و اقسام آن
۲۰	الف- مفهوم قرار

ب- اقسام قرارهاي دادگاه	۲۱
مبحث چهارم: خصوصيات مشترك قرارهاي قاطع	
دعوي	۲۳
گفتار اول: آثار قرارهاي قاطع دعوي	۲۳
بند اول- فراغ دادرس	۲۴
بند دوم- قدرت اثباتي	۲۵
بند سوم- غير قابل ابطال بودن	۲۶
بند چهارم- اعتبار امر مختومه	۲۷
گفتار دوم: شيوه تنظيم، ابلاغ و اجراي	
قرارهاي قاطع دعوي	۳۰
بند اول- شيوه تنظيم قرارهاي قاطع دعوي	۳۰
بند دوم- شيوه ابلاغ قرارهاي قاطع دعوي	۳۲
بند سوم- تصحيح قرارهاي قاطع دعوي	۳۴
بند چهارم- اجراي قرارهاي قاطع دعوي	۳۳
گفتار سوم: قابليت شکايت از قرارهاي قاطع	
دعوي	۳۴
بند اول- طرق عادي شکايت از قرارهاي	
قاطع دعوي	۳۴
الف- واخواهي	۳۴
ب- تجديد نظر خواهي	۳۶
بند دوم: طرق فوق العاده شکايت از	
قرارهاي قاطع دعوي	۳۸
الف: فرجاخواهي	۳۸

ب- اعاده دادرسي	۴۲
ج- اعتراض شخص ثالث	۴۲
فصل دوم: تأثیر قرارهاي قاطع دعوي بر روند رسیدگی به دعاوي مدني	
مبحث اول: قرار ابطال دادخواست	۴۶
گفتار اول: سابقه تاريخي	۴۶
گفتار دوم: مفهوم ابطال دادخواست	۴۹
گفتار سوم: عدم حضور خواهان جهت ادای توضیح	۵۰
بند اول- عدم حضور خواهان جهت ادای توضیح	۵۰
بند دوم- عدم ارایه اصول اسناد عادي از ناحیه خواهان در جلسه اول دادرسي و تردید یا انکار خوانده	۵۳
بند سوم- عدم تودیع دستمزد کارشناس توسط خواهان	۵۵
بند چهارم- عدم تهیه وسیله اجرائي قرار معاینه محل و تحقیقات محلي توسط خواهان	۵۸
بند پنجم- استرداد دادخواست قبل از اولین جلسه دادرسي	۶۱
بند ششم- استرداد دادخواست تجدیدنظر توسط تجدیدنظر خواه	۶۳

بند هفتم- قرار ابطال دادخواست براساس	
ماده ۱۹ قانون ثبت.....	۶۳
مبحث دوم: قرار رد دادخواست	۶۴
گفتار اول: آشنایی با مفهوم قرار رد	
دادخواست.....	۶۴
گفتار دوم: موارد قانونی صدور قرار رد	
دادخواست.....	۶۶
بند اول: قرار رد دادخواست صادره از	
دادگاه.....	۶۶
الف- قرار رد دادخواست به علت عدم	
سپردن تأمین.....	۶۶
ب- قرار رد دادخواست بلحاظ عدم سپردن	
تأمین اتباع بیگانه.....	۶۷
ج- صدور قرار رد دادخواست تجدیدنظر	
خواهی که خارج از مهلت داده شده.....	۶۹
د- صدور قرار رد دادخواست تجدیدنظر	
بلحاظ عدم رفع نقص در مهلت قانونی.....	۷۱
ه- صدور قرار رد دادخواست و اخواهی.....	۷۳
ی- صدور قرار رد دادخواست فرجامخواهی که	
خارج از مهلت داده شده.....	۷۵
و- صدور قرار رد دادخواست فرجامخواهی	
بلحاظ عدم رفع نقص در مهلت قانونی.....	۷۷
ز- صدور قرار رد دادخواست جلب شخص ثالث.	۷۹

ز- قرار رد دادخواست اعتراض شخص ثالث.....	۸۰
ط- قرار رد دادخواست اعاده دادرسی.....	۸۰
بند دوم- موارد صدور قرار رد دادخواست	
دفتر.....	۸۱
الف- رد دادخواست بدون مقدمه.....	۸۴
ب) رد دادخواست پس از توقیف و اخطار	
رفع نقایص و عدم رفع نقص در مهلت	
قانونی.....	۸۴
مبحث سوم: قرار رد دعوی.....	۸۵
گفتار اول: مفهوم قرار رد دعوی.....	۸۵
گفتار دوم: موارد قانونی صدور قرار رد	
دعوی.....	۸۷
بند اول: ایرادات.....	۸۷
بند دوم: استرداد دعوی.....	۹۳
بند سوم: صدور قرار رد دعوی در مورد	
اناطه.....	۹۴
بند چهارم: رد دعوی به علت نقض	
دادخواست بدوی و عدم رفع نقض آن در پی	
اخطار دادگاه تجدیدنظر.....	۹۵
بند پنجم: عدم احراز سمت دادخواست دهنده	
بدوی توسط دادگاه تجدیدنظر.....	۹۵
مبحث چهارم: قرار سقوط دعوی.....	۹۶
گفتار اول: مفهوم سقوط دعوی.....	۹۶

گفتار دوم: موارد صدور قرار سقوط دعوي ... ۹۷	
بند اول: استرداد دعوي بطور كلي..... ۹۷	
بند دوم: موارد صدور قرار سقوط دعوي در	
قانون ثبت اسناد..... ۱۰۱	
بند سوم: زوال دعوي..... ۱۰۲	
مبحث پنجم: قرار رد درخواست..... ۱۰۳	
گفتار اول: مفهوم رد دادخواست..... ۱۰۳	
گفتار دوم: موارد صدور قرار رد دادخواست . ۱۰۴	
بند اول: قرار رد درخواست ابطال رأی	
داور..... ۱۰۴	
بند دوم: قرار رد درخواست دستور موقت... ۱۰۵	
بند سوم: قرار رد درخواست تأمین خواسته .. ۱۰۶	
مبحث ششم: قرار عدم استماع دعوي..... ۱۰۶	
گفتار اول: مفهوم قرار عدم استماع دعوي .. ۱۰۶	
گفتار دوم: موارد صدور قرار عدم استماع	
دعوي..... ۱۰۸	
فصل سوم: تأثیر قرارهاي قاطع دعوي بر دادرسي	
از بعد عملي	

مبحث اول: آمار قرارهاي قاطع دعوي در	
دادگاه عمومي شهرستان فسا..... ۱۱۳	
مبحث دوم: آمار قرارهاي قاطع دعوي در	
دادگاه عمومي بخش شيبکوه..... ۱۲۶	

مبحث سوم: علل مؤثر در کاهش اطاله دادرسی	
در صدور قرارهای قاطع دعوی	۱۳۴
گفتار اول: علل قانونی	۱۳۴
بند اول: کاهش مهلت‌های رفع نقص	۱۳۵
بند دوم: مهلت یکماه جهت پرداخت هزینه	
انتشار آگهی	۱۳۶
بند سوم: عدم توجه کافی در تنظیم مواد	
۹۵ و ۱۰۷ قانون آیین دادرسی مدنی	۱۳۶
بند چهارم: پایین بودن هزینه دادرسی	۱۳۷
گفتار دوم: تخصصی کردن محاکم	۱۳۸
گفتار سوم: آموزش های ضمن خدمت به قضات	
شاغل	۱۳۹
گفتار چهارم: لزوم بازنگری در مقررات	
وکالت	۱۳۹
بند اول: اجباری کردن وکالت	۱۴۰
بند دوم: تقویت مجازتهای انتظامی	۱۴۲
بند سوم: تخصص گرایی در وکالت	۱۴۲
بند چهارم: الزام وکلا در اثبات جنبه	
حکمی دعوی	۱۴۲
نتیجه گیری	۱۴۴
منابع و مأخذ	۱۴۹

فهرست جدا اول

جدول شماره ۱- آمار شعبه اول دادگاه حقوقی	فسا
۱۱۳
جدول مقایسه‌ای درصد قرارهای صادره نسبت به	
آراء در سه سال	۱۱۴
.....	
جدول شماره ۲- آمار شعبه دوم دادگاه حقوقی	فسا
۱۱۵
جدول مقایسه‌ای درصد قرارها صادره نسبت به	
آراء در سه سال	۱۱۵
.....	
جدول شماره ۳- آمار شعبه سوم دادگاه حقوقی	فسا
۱۱۶
جدول مقایسه‌ای درصد قرارهای صادره نسبت به	
آراء در سه سال	۱۱۷
.....	
جدول شماره ۴- آمار کل شعبات حقوقی دادگاه	عمومی فسا
۱۱۷
جدول شماره ۵- تجزیه و تحلیل آمار مربوط به	
پرونده‌ای راکد سال ۸۴ شعب حقوقی دادگاه	عمومی فسا
۱۱۸
جدول ۱-۵- آمار تفکیکی جهات صدور قرار ابطال	
دادخواست	۱۱۹
.....	

جدول ۲-۵- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد دعوي	۱۱۹
جدول ۳-۵- آمار تفکیکی جهات صدور قرار دادخواست	۱۱۹
جدول شماره ۶- تجزیه و تحلیل آمار مربوط به پرونده اي راکد سال ۸۵ شعب حقوقی دادگاه عمومي فسا	۱۲۰
جدول ۱-۶- آمار تفکیکی جهات صدور قرار ابطال دادخواست	۱۲۰
جدول ۲-۶- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد دعوي	۱۲۱
جدول ۳-۶- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد دادخواست	۱۲۱
جدول شماره ۷- تجزیه و تحلیل آمار مربوط به پرونده اي راکد سال ۸۶ شعب حقوقی دادگاه عمومي فسا	۱۲۱
جدول ۱-۷- آمار تفکیکی جهات صدور قرار ابطال دادخواست	۱۲۲
جدول ۷-۲- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد دعوي	۱۲۲
جدول ۳-۷- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد دادخواست	۱۲۲
تجزیه و تحلیل قرارهاي سه سال دادگاه عمومي فسا	۱۲۳

جدول تفكيك موارد صدور قرار ابطال دادخواست	
در سه سال دادگاه عمومي فسا	۱۲۴
جدول تفكيك موارد صدور قرار رد عوي در سه	
سال دادگاه عمومي فسا	۱۲۴
جدول تفكيكي موارد صدور قرار رد دادخواست	۱۲۵
جدول شماره ۱- تجزيه و تحليل آمار مربوط به سال	
.....	۱۲۶
۸۲	
جدول ۱-۱- آمار تفكيكي جهات صدور قرار ابطال	
دادخواست	۱۲۶
جدول ۱-۲- آمار تفكيكي جهات صدور قرار رد	
دعوي	۱۲۷
جدول ۱-۳- آمار تفكيكي جهات صدور قرار رد	
دادخواست	۱۲۷
جدول شماره ۲- تجزيه و تحليل آمار مربوط به سال	
.....	۱۲۷
۸۳ دادگاه شيبكوه	
جدول ۲-۱- آمار تفكيكي جهات صدور قرار ابطال	
دادخواست	۱۲۸
جدول ۲-۲- آمار تفكيكي جهات صدور قرار رد	
دعوي	۱۲۸
جدول ۲-۳- آمار تفكيكي جهات صدور قرار رد	
دادخواست	۱۲۸
جدول شماره ۳- تجزيه و تحليل آمار مربوط به سال	
.....	۱۲۹
۸۴ دادگاه شيبكوه	

جدول ۱-۳- آمار تفکیکی جهات صدور قرار ابطال	
دادخواست.....	۱۲۹
جدول ۲-۳- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد	
دعوي.....	۱۲۹
جدول ۳-۳- آمار تفکیکی جهات صدور قرار رد	
دادخواست.....	۱۳۰
جدول ۴- تجزیه و تحلیل آمار سه سال دادگاه	
عمومي شبکوه.....	۱۳۰
جدول ۵- آمار تفکیکی مربوط به قرار ابطال	
دادخواست سه سال دادگاه عمومي بخش شبکوه.....	۱۳۲
جدول ۶- آمار تفکیکی مربوط به قرار ابطال	
دادخواست سه سال دادگاه عمومي بخش شبکوه.....	۱۳۲

مقدمه

از زمانی که زندگی اجتماعی برقرار شد، لازم آمده افراد جامعه هنگام معارضه بین خود برای احقاق حق و اصلاح ذات البین از وسایل شخصی و خصوصی اعراض کرده خود را تابع دستگاه عدالت اجتماعی نمایند و اجرای عدالت اجتماعی جامعه را مراجع قضا به دست گرفته و نظام اقتضا نموده که مصادر امور در مقام قضاوت بین متظلمین تشریفات مخصوصی را رعایت کنند و این قواعد تشریفاتى درباره اولیای امور و افرادی که نزد آنان دادخواهی می‌کنند حکومت نماید.

قواعد تشریفاتى لازم الاتباع آیین دادرسی مدنی اگرچه به شکل و صورت دادرسی، مواعد و سایر شرایط می‌پردازد ولیکن در زیر این صور و اشکال و تشریفات يك قسمت باطنی وجود دارد و آن ضرورت از قوه به فعل در آوردن حقوق است.

قانونگذار هر کشوری بدنبال وضع قوانینی در زمینه آیین دادرسی مدنی هست که در ضمن اجرای عدالت، حل و فصل اختلافات در کوتاهترین زمان ممکن صورت پذیرد.

معضل طولانی شدن حل اختلافات در محاکم قضایی مختص به زمان و مکان خاصی نیست. این معضل تقریباً در تمام مناطق دنیا کم و بیش دیده می‌شود و یکی از بحث‌های حقوقی جدی کشورهاست. مطالعه دادرسی در سیستم‌های حقوقی دنیا یک امر منفی بوده و اصل سرعت در دادرسی به عنوان یکی از اصول شناخته شده است.

در نظام حقوقی جدید کشور ما نیز، اصل سرعت در دادرسی شناخته شده است. مطالعه دادرسی در کشورمان مربوط به زمان فعلی نیست و در گذشته نیز دولتمردان با آن به صورت جدی برخورد داشته‌اند و همواره در جهت حل آن اقداماتی به عمل آورده‌اند. حقوقدانان همواره در تلاش هستند تا با ارایه راهکارهای مناسب به دادرسی سرعت بخشند و اجرای عدالت را در کوتاهترین زمان میسر سازند و اعتماد اشخاص به دستگاه قضایی را افزایش دهند. در دادرسی همچنان که دقت و کیفیت اجرای عدالت مهم است، سرعت در تحقق آن نیز اهمیت بسیاری دارد به طوری که گاه تأخیر نامتعارف در حل اختلاف و صدور حکم موجب می‌شود تا حکم بی‌ارزش شود.

مطالعه دادرسی در دعاوی مدنی یکی از معضلات و دغدغه‌های اصلی دستگاه قضایی است به طوری که